

Numărul 25. Oradea-mare 23 iunie (6 iulie) 1902. Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

C o p i l u l.

Marceleî.

Copilul ! trei silabe... Ușor ce se rostesc !...
Cuprind în ele înse tot câmpul sufletetesc
De doruri și speranțe, de griji, vegheri și lupte,
De dragoste adâncă, de temeri ne'nterupte, —
Cum nu e graiul pe lume, să poată-a le grai,
Și cum părinții numai le pot în ei trăi !

Copilul... o făptură micuță, — oaspe vrut,
Dar care nu cunoaște și e necunoscut, —
De-odată umple casa și 'n gîrurul lui adună
Gândire, hărnicie. Cu densul împreună
Familia se simte, — ca pom de roade plin, —

Așă, pe zi ce merge, cuprinde loc mai mult,
Încântătorul idol cu zilnicul seî cult :
De-un gemet saî de-un țipăt în gîuru-î tot tresare,
Și toți degrabă-s gata s'aducă-o desmierdare,
O vorbă drăgălașă, un braț de legănat,
Să 'mpace și s'adoarmă pe micul împărat...

Pe frageda-î gurită un zimbet de-a 'nflorit,
Ca 'n faptul dimineții lumina 'n răsărit, —
Mai mult decât o rază pornită de la soare,
Împrășcie, în casă, căldură 'nvietoare,
Și vraja fără seamăn a unei multămiri,
Ca roua pe o floare lucindu-ne 'n priviri...

O ! iată-l scumpul vieții că cearcă, copăcel,
Pe slabe piciorușe a se 'nnălță și el...
Și e-o poezie 'ntreagă asemenea trudire,

Când poate sta o clipă, cu pasu 'n șovăire,
Când pică și când face, el singur, mare haz,
În timp ce-î înflorește bujorul în obraz...

Acuma că-și cunoaște părinții, cu cât dor,
Cu cât îndemn se cere să stea la sinul lor !
Ce dulce lor le sună acea 'ngânată gamă,
Când el, întēla-oară, rostește : tată ! mamă !...
Când prinde-apoi să umble, acele nebunii
Ce face, aî vr'un seamăn cu alte bucurii ?

Acuma, că 'nțelege, iubitul ingeras,
Plăcerei saî tristetei începe-a-ți fi părtaş...
În ochii tei se uită deștept și ia aminte
De-l vrei cumva sburdalnic, ori vrei să stea cu-
minte...

Iar când te 'ntorci acasă, jignit de 'mpregătură,
'Ți-aduce 'nseninare c'un roiă de desmierdări...

Trec anii, iar copilul nici simți când a crescut ;
Simți înse că-î de tine un ce nedesfăcut...
Într'ensul înc'odată reveđi cu bucurie
Întēiele emoții, — acea copilărie,
De care te desparte lung șir de ani, pierdut
În sbuciumele luptei prin care ai trecut...

Îl veđi școlar : întēiul semnal de luptă-a lui :
I se deschide câmpul pe care-odihnă nu-î.
E ager, șirgvința-î dă roade însemnate :
De munca lui deșteaptă simți prima vanitate.
Apropiu a lui fire de cum o șcii pe-a ta :
Mândria în iubirea-ți începe-a s'arătă.

*Maturitatea, ție, o culme-acum ți-a dat,
Iar lui, adolescența, un pas către bărbat...
Iubirea e schimbată la tine, la el iarăș :
In micul de-altă dată acum ai un tovarăș...
Acuma e viața de drepturi, datorii,
La care el va ține, dac' ai știut să ții...*

*Puțin... și el va 'ncepe mai mult să fie-al lui...
Ferice, dacă 'n suflet știut-ai ca să poți
Încrederea într'ensul, pe bună temelie
De cinste, de iubire de om, de hărnicie...
De tine nici odată departe nu va fi :
Te va iubi, căci ensuți știut-ai a-l iubi !...*

*Și iată-l om, copilul, — micuțul oaspe vrut
Necunoscând, odată, fiind necunoscut...
La casa lui, începe viața ta întreagă,
Cu-aceea, lui ursită și mai d'aproape dragă,
Pe când, tu, subț povara ajunsel bătrânești
Iți retrăești trecutul pe lângă alte vieți :*

*Copilul ! tot copilul, — și-acum când să coborî
Pe treapta cea din urmă, purtat de subsuori, —
Mai face foarte-adesea să-ți tremure 'n privire
O lacrimă duioasă, o veselă zimbire,
Mai face să te bucuri, să spert și să tubești :
Copilul e poema vieții omenești !*

N. Rădulescu-Niger.

Icoane din viață.

(Urmare.)

6. În fața nevoei.

Două calități mari avea Mme Cati : cumpătarea și economia, cari dacă le-ar fi practicat pe o linie mijlocie, aș fi avut de înregistrat două virtuți însemnate pe seama sufletului ei ; dar fiind că mergea până la exces în practicarea lor, de aceea înregistrează două vicii și încă periculoase pentru acei ce o încongiurau.

Cei ce mai trăesc, de sigur, n'aș putut uita încă teribila iarnă din 1887. E bine, când pietrele trozniau de ger, Cati, pentru motive de economie, nu se îndură să ne dea decât un klgr. de lemne ce nu erau în stare să încălzească nici soba — o matahala ruinată care de 25 ani făcea față nevoilor și rigorilor iernei, fiind scoasă iarna din pinița igrasioasă și aședată iar la locul ei în primele zile ale lui aprilie.

Băieții, școlari ca și mine, o botezase „antedeluviana“. Așa poreclita antedeluviană era aședată în mijlocul unui vestibul, lung de vre-o 200 de picioare și larg de 50, în care intram ca într'un puț adânc cu apă rece la fund.

În vestibulul nostru — botezat asemenea de locatari — dacă respirai puțin, observai un abur de forma unui nour alb — plus igrasia ce mustia în picături pe marginea pereților în formă de stalagmiți, îți aducea aminte de grotle, ori cavernele

preistorice. Paturile noastre în număr de 7 erau dispuse în linie paralelă câte trei într'o lature, iar unul singuratic în fund ca 'n paviloanele marilor spitale.

Cu drag am fi învățat noi lecțiile, după masa ce o luam în sufrageria caldă a Madamei, dar ne era peste puțină oră câtă bună voință am fi avut. Eu și Manoil cari eram mai maturi și puteam opune forțele noastre gerului și tot ne mulă, ca să nu zic — ne înțepenia puțul de lele al iernei ; dar de bieții noștri camarași mai nevăstnici, ce să mai zic ! Se vërau îmbrăcați cum erau sub scoarțe și velințe și așa adormiau de cele mai multe ori cu lecțiile nenvătate. Eu, vëdând cum merge de prost noul meu rost, după ce mâncam, o ștergeam de aci repede și me îndreptam la pensionul dlui Faur, profesorul meu de latină ; acolo, me strecuram în rândul colegilor mei de clasă, unde aușiam la explicațiile magistrului, luând note de tot ce se desfășură la tablă.

Dl Faur m'a observat că vin regulat la institutul lui, dar după ce îi esplicai că n'am unde să învăț, de oare ce gazda mea nu face foc, apoi fiind că era mulțumit de modul cum învățam, nu mi-a interzis ca altor cari încercase să se strecoare și ei — să nu vin ; ba din contra, m'a incurajat să frecventez regulat institutul.

Acasă la vestibulul nostru puteam veni ori cât de târziu, de oare-ce ușa, pe lângă că era ruinată, apoi nici nu se putea încuia bine din cauza broașei care nu mai putea sta fixată de scândura ajunsă putregai, așa că totdeauna trebuia să avem grije la culcare, să punem câte un scaun în dreptul ei.

În serile — ajun de sërbitoare — neținându-se meditație la institutul Faur, imi întrebuiam timpul cu arta dramatică ! Da, frecventam cu multă sirguință teatrul. Me împrietenisem, adică vërau să zic i intrasem în voe repausatului casier al teatrului național din Craiova, consăngeanul meu Constantin Pișca, și fiind că aflase că sunt consăteanul lui, imi dădea drumul gratuit în templul Melpomeni.

O, mulțumită consăngeanului meu Pișca, de câte ori n'avusei fericirea să plâng emoționat de modul consciincios cum întrepertă rolul „Federei“ vrednică de amintit artista Maria Teodorini, ori veterana artistă Maria Petreasa în „mama Fochard“ din „Doue orfeline“, precum veteranul Anestin alături de macedoneanul Nae Popescu și Emil Nicolaș, artiști cari au lăsat impresii neșterse în sufletul meu.

Nu eram încă în stare să fac deosebire între opere de adevărată valoare artistică și melodrame. În acel timp n'aș fi dat „Pardonul sfinte Ane“ pentru nimic în lume ! Și fiind că iubirea poetului Ker-Noel pentru Jorlina, dacă nu me înșel, me atinsese atât de mult și o vëdusem de cincă ori pe rând, mi se tipărise în minte scenă cu scenă atât de clar încât eram în stare să interpretez rolul fiecărui artist. Ah, ce plăcere nebună încăldise în sufletul meu de a jucă și eu odată în viața mea pe scenă ! Cum aș mai debută, imi ziceam, în rolul lui Noel !

Fascinat și cu sufletul sgduit me îndreptai într'una din nopți de la teatru spre vestibulul nostru rëcoros, care imi inspiră fiori de departe... Împinsei încetșor ușa să nu deștept băieții, cari dormiau fireșce, între 12 și 1 din noapțe ; dar în loc de a me pomeni îmbrășșat de Siberia de altă dată, cum me așteptam, simții o căldură tropicală, de cum

făcui primul pas în vestibul. „Antedeluviana“, care nu pomenise foc, eră un rug aprins și roșe încât lumină toate ungherele vestibulului. Avui ilusia că am în fața mea statua zeului Moloh al Fenicienilor — căruia i se aduceau jertfele omenesci... Cine și-o fi făcut pomană cu voi sërmani camaradi de suferințe, me gândii eū, examinându-i în parte cum dormiaū duși, de astă-dată descoperiți și asudați de marea căldură ce-ți dedia senzația unei băi de aburi. M'am pregătit de culcare și me aședai în patul meū, dar observaī că salteaua eră mai ridicată ceva ca de obiceiū; iar de desuptul căpētiului ceva tare: pipaiū să me conving ce e? Ce să fie! Un arsenal de lemne tocate și uscate din ierenele trecute...

Ce dracu însemnează asta, m'am gândit! Me apropiaī de patul lui Manoil și cercetaī sub salteaua lui: acelaș lucru: lemne și iar lemne! Cercetaī paturile tuturor și vēduī că erăū impēnate cu lemne. Dar asta e o pădure tocată, mī-am zis, plin de nedumerire. Nerăbdarea me determină să deștept pe Manoil, de și nu o voiam. Il clatinaī încetinel de umēr. Manoil privi la mine și pufni de ris — risul lui imi spunea multe și nu puteam înțelege încă nimic...

— Ce e căldura asta pe voi mē! De unde ați găsit acest arsenal de lemne?

— Pf... făcū el, îndoindu-se și strimbându-se de ris.

— Ce riđi mē, n'auđi ce 'nsemnează baia asta?

— Am invadat cu smeiū mei pimnița prea sgăr-citei.

— Nu te înțeleg.

— Lasă nu mai înțelege tu și culcă-te la căldură, că destul ai tremurat.

Făcui precum spuse Manoil.

— Și totuș me miră cum ați ajuns la idea asta, reluaī eū, din pat.

— Nevoia te 'nvață minte, continuă Manoil. Ce? eră să ne lăsăm să ne pue pielea în pod nemțoaica? N'am rugat-o destul să ne mărească porția de lemne?

— Și cum ați scăpat să nu ve prindă?

— Să ne prindă? Haida de! Ne-a fost greu până să găsim cheie la fel cu aceea pe care o poartă atērnată de gât de 'o funie, spânzură-s'ar... că de aci încolo să fi vēđut cum cărau voinicii mei în brațele lor vinjoase lemnele! Avem acum pentru o săptămână, așa cred, și apoi când se va sfērși deposeditul, iar pornim în expedițiune nocturnă.

— Dar bine, mē Manoile, nu te gāndeșci la consecințe?

— Ce consecințe, ce consecințe, ia lasă-me în pace cu morala ta... Să ne lase să înțepenim de ger? N'ai observat pe băețiū săracii că toți sūnt căptușiți de guturaiū? Ce vrei să-i găsească scrobutoș? Pimnița e tixită cu lemne, nici nu se cunoașce... ar trebui să mai căram vre-o câteva duzine de brațe și apoi să lase urme... da... nu... se cunoașce... și Manoil se predete de voe în brațele lui Morfeū.

Eū nu șciū ce aveam în noaptea acea, că nu putui dormi de loc. Ideea că Mme Cati nu va întârziā să afile de furtul lemnelor, imi detea de gândit, cu deosebire mie, care nu-i plătisem nici un ban până acum pentru întreținere și gazdă și doar trecuse 6 săptămāni, pe când eū i promiseseam să o achit la sfērșitul lunei. Acest gând me chinuā în

fiecare noapte și me sbuciumam fără să vēd o rază de speranță de nicăirea. A trecut și noaptea aceasta în insomnie, ca multe altele, și gândurile triste veniau să-mi sfārame timplele. Ziua me sfiam să daū ochi cu Mme Cati, cu atāt mai mult să staū la masă.

Ea adusese de doue ori vorba în timpul mesei de întârzierea plății mele, dar Manoil prin sgomotul lui obișnuit, făcea să devieze conversațiunea.

În fine, la sfērșitul lunei a doua, me incolți Mme Cati și cum răbdarea ei trecuse ori ce margine, isbucni:

— Ce? tom'ta n'ai de gind să mi plătește?

La vorba ei simțiī că me cutremur de rușine, dar totuș me hotărīi să resist, afară doar de n'ar fi survenit vre-o... dambla... să me amuțească.

— Ba da, Mme Cati, sper să-ți achit totul la sfērșitul săptămānei.

Vorbiam așa în neșcire, numai ca să nu tac. Promisiunea mea înse avū darul de a o mai imblāndi puțin din furioasă cum începuse, de aceea își domoli glasul, dāndu-i tonul plānsului și ca și cum și-ar fi destāinuit unui intim suferința ei, o auđii:

— Zo, dle Vulcan, nu mai am nisi un pan în casă; mi-am imprumutat să ve pot ține; bacanu nu vrea să mi dea pi credit; macelar tot așa; sacagiū nu vrea să aduceși apa... Te rog foarte mult... la tom'ta 50 lei dator la mine... o ce n'am fașe eū cu atāta pan!...

— Da, da, Mme Cati, să fii sigură, am să-ți plătesc cât de curēnd și-ți mulțumesc că m'ai ținut 2 luni pe datorie...

— Să am dle... nu ți ași cere; dar vēduvā la mine, plătește chirie scumpă...

Cu aceste cuvinte Mme Cati me părăsi, iar eū remas în vestibul singur, am început a me îngriji serios din care causă timplele pornirā a-mi svēni. Ce e de făcut? mī-am zis.

Lui unchiu Toma nu-mi veniā la socoteală să-i scriū, căci me gândiam să nu-l supēr, de oare-ce dumnealui nici nu șcicia încă că părăsisem casa dluī Leonard și apoi cum l-aș fi putut convinge de neputința de a mai trăi acolo.

Să me întore la dna Leonard și să-i cer iertare? Nu! Mai bine mor, mī-am zis, decât să me umilesc înaintea unei femei. De dl Alexianu, cel puțin, nici nu mai vorbesc; cu dēnsul evitam să me întâlneșc, căci șcicam că trebuie să-i fi spus colegul seū Leonard de plecarea mea.

Pe când me sbuciumaū gândurile de mai sus, de odată un gând salvator veni să-mi lumineze calea ce urmă să apuc.

A... stai că am găsit leacul, strigaī; da, să daū o reprezentație teatrală în beneficiul meū! Până în serbătorile Crăciunului mai erāū trei săptămāni. Ni se detese chiar vacanțe din cauza anghinei difterice ce bāntuia printre copii, și școalele se inchisese din vreme.

O parte din elevii mai cu dare de mână și plecase la părinți; dar tot mai rămāsese un număr însemnat în oraș cu care me puteam ajuta.

Gāndul reprezentației — prin succesiune de idei, făcū să-mi defileze pe dinainte întreaga melodramă „Pardonul sfinteī Ana“, la care asistasem de 5 ori pe rēnd. Astfel, enervat, am pus mână pe condei și-am început să scriū. Din fericire păstrasem pro-

gramul cu numele eroilor piesei, fapt care mi-a înlesnit începutul lucrării.

Piesa luă ființă odată cu aducerea aminte a scenelor vădute la teatru, pe cari me siliam să le țes în ordinea lor firească, în lipsa originalului.

Înainte d'a sosi Manoil din oraș, sfârșisem actul I.

— Ce te-ai apucat să scrii acolo, mă moșule,* că doar sîntem în vacanțe ?

(Va urmă.)

Petru Vulcan.

Regele Victor Emanuil III al Italiei.

Noua monetă italiană.

Florile.

(După Lamartine.)

*Din mila Celui prea Înalt,
Răsar și spinii, răsar și florii,
Pacest pământ neprihănit,
Și strălucesc în miile culorii.*

*Și dacă cerul n'ar fi dat
Putere pasului grăbit,*

* Printre colegii mei de clasă, din cari mulți se purtau cu pantaloni scurți, eu eram cel mai în vîrstă, din care cauză me poreclise „betrănul” sau „moșu”.

*Ar fi deșert, și ori-ce drum
Spre ceruri n'ar mai fi sfîrșit.*

*La ce atunci să mai urmăm
Căderea până la sicrii ?
Mai bine 'n prag să te opreșci,
Că e zadarnic a fi viu.*

*Că depărtări de tănuim
Pe drumul suferinței noastre,
Speranțe samentî pe pămînt
Ca pe-un lînțoliu flori albastre.*

*Mai ieri, tu inimă duiosă,
Ce nu șicieai ce-î tristul plîns,
Azi ești o mână de cenușă
Ce-acoperi un cărbune stîns.*

*O, lasă ca din vremi apuse
Să licăreasc' o rază doară,
Cum lasă să se risipească
O purpură în seri de vară*

*Tu, suflete, să mori ardînd
Pe rugu-ți de ilusii plin,
Ca astru-acoperit de raze
Ce-și stînge focul în senin.*

Ion Dafin.

Viespea de stejar.

(Din datinele și credințele Românilor despre insecte.)

Cine va trece pe lângă un stejar și mai ales printr'o pădure de stejeri și se va uita cu luare de seamă la frunzele acestora, acela va trebui numai decît să observe că o sumă de funze aș pe partea cea din jos un fel de bobite rotunde de culoare gălbie-verde sau cafenie-galbăna și de mărimea unei cireșe sau a unei vișine.

Aceste bobite, numite de popor gugoase sau gogoși¹ și merișoare,² sînt produse în urma împunșeturilor unei viespe mici, care își depune ouele sale în frunzele stejerilor și care se numește viespe de stejar lat. *Cynips quercus* L.

O altă specie de viespe, care se ține de aceeași familie, la care se numără Viespea de stejar, înse care-și depune ouele sale pe rămurelele cele tinere ale Rugului sau Cănađărului, lat. *Rosa canina* L. se numește Viespe de rug lat. *Cynips rosae* sau *Rhodes rosae* L.

Gugoasele, cari se produc în urma împunșeturilor acestei viespe, nu sînt așă de rotunde ca merișoarele de stejar, ci puțin mai încolțurate, iar pe de-asupra sînt flocoase ca și cînd ar fi acoperite cu un fel de mușchiu.

Atît la mijlocul merișoarelor de stejar, cît și la mijlocul gugoaselor de rug se află larvele vies-

¹ Dr. N. Leon: Zoologia medicală p. 14.

² Usitat mai cu seamă în Bucovina.

pișorilor amintiți mai sus, cari, ieșind din ouele depuse în frunze și rămurele, crește de-odată cu formarea și creșterea merișoarelor și cari se numesc de cătră popor viermișor pl. viermișori¹ sau viermuș pl. viermuși.²

Privitor la merișoarele produse de Viespea de stejar Românii din Bucovina au următoarea credință:

Dacă în aceste merișoare sau gugoașe se află în decursul toamnei un fel de Viermișori albi, adică larvele Viespilor de stejar, atunci anul viitor are să fie mănos, va fi greu pământul de pâine atâta ce are să se facă în anul acela. Iar dacă se află într'ênsele un fel de păingăniș, atunci are să fie foamete și boală în oameni.³

Mai departe zice o seamă de Români, tot din Bucovina, că dacă voești să știi cum va fi anul următor: bun ori reu, ploios ori uscat sau secetos, să iei în ziua de Ciuda lui Archangel, 6 septembrie, merișoare de stejar, să le tai drept în două, și de vei găsi într'ênsele painjen, va fi anul reu, de vei găsi muscă, va fi anul de mijloc, de vei găsi vierme va fi bun, iar de nu vei găsi nimic, să te temi de ciumă.

Și iarăși: dacă merișoarele sau gugoașele vor fi multe la vremea lor, să știi că iarna se va începe de vreme, și multă zăpadă înainte de vreme va cădea, și la urmă frig de ajuns va fi; de vor fi merișoarele de stejar la mijloc bune, și vara următoare va fi bună și roadă în toate sêmănăturile; iar de vor fi merișoarele acestea la mijloc ude, și vara următoare va fi ploioasă, și 'n urmă de vor uscate și vara va fi secetoasă.⁴

Se mai vindecă epilepsia, dacă se duce bolnavul unde este un rug (trandafir sêlbatic), se despică tulpina acestuia de jos în sus atâta de tare, cât să poată încăpea bolnavul prin ea și-l trece de noue ori, și de fiecare dată îngroapă câte un covrig, o luminare și un pitac, și apoi îi dă să bea apă cu viermuși din gugoașă.

Dacă rugul, în urma aceasta, crește frumos, atunci bolnavul se vindecă; înseamnă dacă până peste o lună sau două se usucă, atunci bolnavul nu are leac.⁵

S. F1. Marian

¹ Dat. Rom. din Brașca, com. de Zaharie Roșca stud. gimn. și a celor din Pătrăuț pe Suceava, dict. de Roman Uriciuc.

² Dr. N. Leon: Zoologia medicală p. 14.

³ Cred. Rom. din Pătrăuț pe Suceava, dict. de Roman Uriciuc, și a celor din Bratca, com. de Zah. Roșca.

⁴ Dat. și Cred. Rom. din Udeșei, com. de Dărie Cosmăuc. stud. gimn.

⁵ Dr. N. Leon: Zoologia medicală p. 14; — Idem: Câteva observațiuni asupra medicinei poporului român, publ. în Convorbiri literare an. XXXV. Bucureșei 1911. p. 318: „Bolnavii de epilepsie se vindecă, dacă se duc la un rug (trandafir), despică tulpina de jos în sus atât de tare, cât să poată încăpea prin ea, și îl trec de noue ori. De fiecare dată bolnavul îngroapă câte un covrig, o luminare și un pitac, și apoi bea apă cu viermuși cari se găsesc în gugoașă de rug. Dacă rugul crește frumos, bolnavul se vindecă: dacă într'o lună sau două rugul se usucă, bolnavul nu are leac. (Jud. Prahova)“.

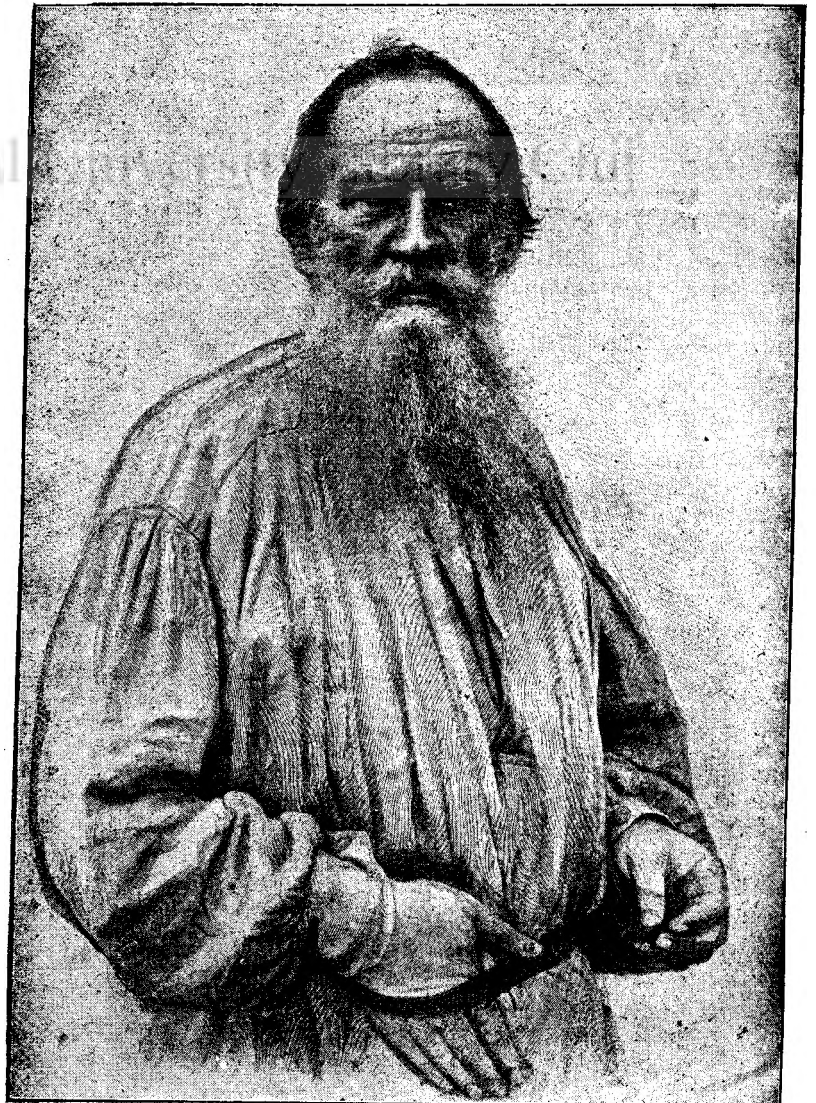
Cine-ar putea să creadă.

*O voi femei frumoase, a lumii cărcimărese,
Cari ne turnați în cupe amor îmbătător,
Cât voi sântefi de scumpe măsura să ve ieșe
Și la revaș îl puneți pe cel ce vi-e dator.*

*Cine-ar putea să creadă, că 'n marfa de cuvinte
Ce zilnic o desfaceți, — isvoru-î un mister, —
In toțul vost de vorbe și vray de sentimente,
Cine-ar putea să creadă, că nu e adevăr ?!*

*Cine-ar putea să creadă, că gura voastră minte,
Că inimă și suflet nu e-in al vostru chip;
Cine-ar putea să creadă, că-a voastre jurăminte,
Ori-cît sânt de frumoase, sânt scrise pe nisip ?!*

Silviu Blăjan.

Contele Leo Tolstoi.

Rosa Nilului.

(După H. Proschko.)

(Fine.)

Noaptea-și întinse aripile. Miraculos de lute se străformă cerul, într'un câmp semănat cu stele sclipitoare, cari aruncău reflexe aurii pe oglinda netedă a sârbătoritului fluviu. Calea laptelui schinteia ca o punte fără fine, zidită din miriade de diamante, iar meteoriți pompoși sburau prin cupola cerului; spre miazănoapte de Sirius, care ca un ochi albăstru înamorat aruncă pe pământ priviri dornice, sclipia nebunatic pleiada Argului.

Sidiah, „rosa Nilului“, trecu cu grije prin dumbrava de tamarinți, din secundă în secundă înse grăbi pasul, căci doriă ca înainte de a merge la moșee să cercetează pe o amică bolnavă, care nu locuia departe de Beniberza.

Spre a scurtă drumul, își alese calea ce duce prin o pădure întunecoasă de cypressi, cu poteci aproape neumblate.

Deodată auzi în tufișul apropiat un sgomot și voci. Se speria, căci își aduse aminte ce i se întâmplă azi dimineață, de și era dedată a umbla singură.

Se opri și ascultă.

Larma se repeți. Vocile deveniau tot mai clare. Sidiah se retrase în dosul unui banan din apropiere, care se ridică ca un turn măestos peste cypresii pădurei.

Acum putu înțelege tot tăcuta pânditoare: „Francesii vor tăbări aproape de Beniberza — corturile lor albe se pot vedea de pe țermur la lumina lunii prea bine“.

„Corturile generalilor sunt aședate tocmai lângă pădurea de banani cari împresoară câmpurile cu durah“, adaugă o altă voce.

Sidiah își simți bătăile inimii. Oare nu a fost aceasta vocea lui Suleiman. Îngrozită își rețină resfletul iar de pe față îi dispăru roșeața.

Acum înțelese clar numele: Napoleon Bonaparte — Kleber — și deodată resună un sgomotos și turbat unison: „mort“, iar la lumina palidă a lunii se puteau vedea fluturând mai multe pumnare sclipicioase.

Oare între cei ce au strigat „mort“ nu se auzia și vocea lui Suleiman? — Oare între pumnarele acele nu era unul cu mâner de aur în forma unui cap de șacal? — Ba da, — el era, Suleiman — luna presăra tocmai câteva raze pe fața-i palidă de mânie, — el era.

Sidiah recunoscu imediat pe Suleiman, și ura ce o purtă el față de francezii o cunoșcea ea bine; evenimentul din urmă întru adevăr selbaticise cu totul pe sirian, căci ura față de comandantul francez deveni în curând pericol.

De și nu cunoșcea amănunțit planurile acestui complot, ea își ținu de datorința sfântă, a incunoșcință de timpuriu pe salvatorul ei.

lute se decise îndrăsneța spioană. În liniște și ușoară ca o silfidă se întoarse înapoi pe aceeași potecă, grăbi ca înaripată până la marginea Nilului și fugi spre corturile francezilor, unde avea să petreacă Napoleon Bonaparte și escadra sa noaptea, spre a-ș putea continua drumul în zori spre Caira.

Abia putend resuflă, trecu grabnic pe lângă avent-posturi până la corturile albe.

Soldații surprinși priviau mirați la Sidiah, care de obosită ce era, abia putea vorbi.

„Ce cauți tu aici? — o întrebă acum un oficer de rang înalt, în care Sidiah recunoscu imediat pe eroicul general Kleber.

„Pe Napoleon Bonaparte! — îndrugă anevoios, tinera fiică a Egiptului, aședându-și mânilor pe pept.

„Și ce ai cu comandantul nostru așa târziu? — întrebă seriosul general, — care recunoscu acum pe „rosa Nilului“, și se apropiă pretineșce de ea zicându-i mai dulce, — cauți iar apărare în contra lui Suleiman“.

Sidiah negă, făcend un gest din cap, „Nu pentru mine caut scut, — zise apoi respirând mai ușor, — ci tu, tu, trebuie să fii scut pentru comandantul și domnul teă, Napoleon Bonaparte!“

Generalul privi fata necredându-i.

Sidiah continuă înse repede: „Spune stăpânului teă, că e urmărit de Suleiman și soții lui; chiar în astă-noapte ei strecurându-se prin pădurea de banani, cari înconjoară adăpostul domnului teă, au plănuit ca furisându-se până în cortul lui, când va dormi să-l ucidă mișeșce. Fii și tu bine pregătit, căci nici ție nu-ți va pardonă el.“

Nori întunecoși ascuseră palida față a lunii, la cuvintele aceste.

Generalul privi lung și tăcut la pământ presintând ceva straniu — dar când voi să răspundă fetei, Sidiah dispăru.*

Nobila copilă își îndeplini cu scumpătate datorința isvorită din puterea moralului ce o predomină — și nu așteptă nici o mulțămită. Întru adevăr Sidiah zădărnici atentatul miserabililor. Suleiman și consoții, niște selbatici mameluți, formară un complot al cărui scop era estermizarea comandantului suprem și a tuturor generalilor expedițiunii franceze în Egipt; executarea acestui plan a fost distribuită amintiților mameluți, dar Suleiman ne'ncredându-se în reușita planului, se puse de bună voie în fruntea acestor fanatici și ardea de setea de a putea ucide pe Napoleon Bonaparte și pe generalii lui de frunte. Când se apropiaseră conjurații la miezul nopții de corturi spre a-ș execută planul scârbos, baionetele soldaților le fulgerară privirile și o ploae de gloanțe returnă mai pe toți la pământ, Suleiman, ca prin minune, înse scăpă din aceasta primire neașteptată, dar se pregăti singur spre a-ș execută planul.

Napoleon Bonaparte fu adânc emoționat când află de la Kleber în ziua următoare, că numai gen-

* În faptă aceasta presimțire se și împlini în 14 iunie 1800, când Suleiman, parte din fanaticism, parte din ură personală, urmări pe Napoleon aproape doi ani, până ce-i succese uciderea locțiitorului lui, a „Sultanului francezilor“ (cum fu supranumit Kleber din partea egiptenilor,) căci el curând după aceasta se re'ntoarse în Franția.

Înarmat cu un stilet, urmări Suleiman pe generalul Kleber la tot pasul; a știut să se strecoare în cartierul general îmbrăcat în haine străine, pândind, ascuns fiind într'o cisternă.

La 14 iunie a anului amintit cercetă Kleber împreună cu arhitectul militar Protain o zidire nouă în cartierul general. Suleiman străvestit în haine de cerșitor, se apropiă de Kleber cerșind de pomană, sări deodată asupra lui și îi infipse pumnarul în inimă, și Protain fu aruncat la pământ de o lovitură puternică. Kleber nu mai trăi decât câteva minute; durerea după perderea distinsului general a fost adânc simțită și regretată în întreaga armată franceză. Suleiman, care după comitarea atentatului se furisă după o grămadă de lemne, fu prins și își luă pedeapsa pentru crima neastempărată astfel, că fu tras în teapă.

tilei „rose a Nilului“ este de a ae mulțămii viața lor. Nobila răsplată a recunoscătoarei egiptiene intru atâta mișcă inima acestuia, încât în aceeași zi trimise la casa părinților ei, pe un cursor cu un suvenir frumos și de mare valoare, un inel de aur, cu rubine schinteitoare, pe care el îl purtase până atunci în deget; și rugă pe Sidiyah a primi acest inel drept revanșă pentru rosa ce i-a oferit-o, pe care el o va păstră cu scumpătate și după ce va părăsi țara piramidelor. Napoleon își ținu cuvântul — palida roasă care înflorise odinioară pe țărmul sfântului Nil, o păstră în portmoneul lui roșatec și când îi strălucia coroana imperială pe cap, când gloria și norocul încunșoră pe dictatorul Europei, dar și când resunară ultimele acorduri din simfonia vieții lui cea melodiosă dar și furtunoasă pe insula St. Elena. De câte ori privia Napoleon Bonaparte floarea ofilită, un sentiment de duioșie se strecură prin sufletul lui — căci se cugetă la donatoarea ei, la nobila dar nefericita „rosă a Nilului“.

Oare cu sœurmana Sidiyah ce se mai întemplă ?

Când tatăl ei află totul, iar de la cursorul comandantului francez primi suvenirul cel prețios pentru Sidiyah, fu adânc mișcat; lacrimi de bucurie îi inundară din ochi peste crețele timpului de pe fața-i îmbetrănită.

„Sidiyah, — esclamă bătrânul stringându-o cu dragoste pârintească la pept — tu te-ai purtat gentil și Ibrahim, tatăl tei, e fâlos de fiica lui! Spune-mi, nobilă eroină, vre-o dorință a inimei tale și el îți va împlini-o, me giur pe atotpotențele Allah !

„Tată! — isbucni cu bucurie de pe buzele copilei, — dă-mi pe Achmed și Sidiyah e cea mai fericită ființă de pe pământ !“

Bătrânul jură și trebui să-și țină cuvântul. „Să fie! — răspunse el serbătorește. — Tu să fii femeia lui Achmed !“

Sidiyah erupse atunci într'un plâns de bucurie, îmbrățișând pe Ibrahim.

Se 'nserase! Stelele arginții tremurau pe firmament; un vânt ușor adia peste creșcetile palmilor și a cedrilor ...

Și când luna visătoare apărură în orison, Sidiyah grăbi în dumbrava de tamarindii, la locul întâlnirii cu Achmed; își inaripă picioarele, căci i se părea prea mult pân' ce va spune acestuia, că va fi a lui.

În fine ajunse în tăcuta dumbravă, câteva tufişuri o despărtau de locul favorit; se apropiă înse mirată, căci prin tufiş nu se distingeau vestmântul alb al lui Achmed.

El era înse aci — întins pe așternutul moale de muschiu, încunșorat de himene, rose de Bizam și mimose mirositoare.

Sidiyah îl zări, se apropiă de el și zimbii: „Doamne, — șopti ea încet, — va fi obosit de călea cea lungă ce o face până aci“.

Se apropiă ușor de el spre a-l deșteptă cu o sărutare ferbinte — când picioru-i delicat se lovi de un obiect sunător, — privi la pământ, — un pumnar, era un pumnar plin de sânge... cu... mâner cu cap de șacal, — recunoscă imediat pumnarul lui Suleiman, care o amenințase...

O presimțire grozavă o cuprinse și incremeni privind pe Achmed, iar când ochii-i cădură pe rana din stânga peptului... pricepu tot.

Suleiman, care află despre locul de întâlnire a

fetei cu Achmed, pândi pe acest din urmă și-l ucise mișeșee.

Nici un țipet, — în câteva secunde își perdură înșe; fața-i rumenă pâlă, picioarele se încovoiasă și fără viață pică frumoasa „rosă a Nilului“ ca un crin lovit de coasă, peste cadavrul cel rece.

Sidiyah și Achmed erau uniți prin moarte.

În depărtatul orizont se ascunse ultima rază a vecinicului foc.

Un vânt glumeț tremură printre frunzele tamarindilor și a sycomorilor; garoafe indiane și mimose aurii parfumară aerul cald al serii cu un miros delicios, — ia Nilul — sfântul Nil, își urmă vecinica-i cale, tăcut și gânditor.

1897.

Trad. de

Oct. G. Simtion.

S i m p t o m e .

Scoală mă, pe sfântu tei... că destul ai dorit Paștile! — Și-l boldeșce cu pumnu'n coaste, bestia infernală și nu-l lăsă să se odihnească nici pe catafalc îndrăcitul, ci într'una îl boldeșce: „Scoală mă pe sfântu tei... la oue roșii!“

Și lumea stă mirată de ceea ce se petrece; se cruceșce și nu șcie să se gătească de înmormântare sau să caute lanțuri să lege pe tatăl nefericit.

Tată într'adever nefericit!

Fața palidă de nesomn și neodihna, ochii adânciți în pleoape și scăzuți, cu privire cruntă, buzele-i vinete, scrâșnirea dinților, glasul tremurător, confus: ne amintesc simptomele nebuniei.

Pe catafalc zace băiatul, prada acestui nefericit! Ochiul mari în giurul căroră sunt desemnate niște cercuri de albastru saturat, buzele mari și vinete, obrazii neofiliți încă, cu trăsături bine pronunțate, prevestesc semnele: suferinței, tinereței și nevino-văției.

Pe trupu-i alb ca zăpada se vedă ici-colea numai niște trăsături de culoare albastră, cari pe lângă inimă sunt foarte pronunțate, ce seamănă cu niște trasecțiuni albastre de pe o marmoră albă și curată.

Și aceste nu sunt decât loviturile tatălui nefericit!

E ziua luminată a Paștilor și clopotele sună trist și melancolic. E semn că trag de îngropăciune!

În casă preotul cântă prohodul. Scena de mai înainte se repeșce iarăș. Pe când se cântă: „cu duhurile dreptilor“ nefericitul tată, de și legat, dă zor să-și scoale băiatul: „Scoală mă... pe sfântu tei... la oue roșii!“

Ce trist mai resună glasul preotului ș-al clopotului când petrece pe cineva la groapă în ziua luminată a Paștilor, când aerul innoată în miresme de flori, în cântări de păsărele, în murmur de ape. Trist, nespus de trist e refrenul: „În veci pomenirea lui!“

A iată-i la groapă și preotul face groparilor semn să lase cadavrul în groapă. Poporul buimăcit își face cruce, se fereșce când apare tatăl ca o furtună — scăpat din lanțuri.

El aruncă prima glie! Cât sună de trist și de pustiu: ca sufletu-i întocmai!

Iosif Stanca.

Podoabele femeilor la Romani.

Femeile romane aveau mare grije de frisură și pieptenatul părului lor, întocmai ca și femeile din timpurile noastre. Ele purtau o frisură a părului, care se numia *tutulus*, adică o pieptenătură, care se asemăna cu un turn, legat cu o panglică albă. Mai târziu femeile întrebuițau și ferul, făcându-și cărlioane, mai mari și mai mititele, întocmai ca și în timpurile noastre, iar când Romanii au venit în contact cu Germanii, femeile au început să-și împletească părul. Femeile cele bogate împleteau în păr mărgăritare. Frumoasă era mai ales moda diademei. Se puneau un semicer pe frunte, care trecea prin păr, iar părul era peptenat peste el cu multă istețime așa, că nu se vedea, decât partea dinainte mai ridicată, care forma diadema.

Această modă a diademei ni se pare atât de admirabilă la zeițele și la femeile mai de frunte romane.

Pomeșile erau bine cunoscute și pe vremurile acelea și erau preferate mai ales acelea, cari dădeau părului culoarea galbenă a aurului, cum veduseră la femeile germane.

Dacă se întâmplă ca bărbatului sau femeii să-i cadă părul, atunci întrebuițau pēruca, care pe latinește se numia „capillamentum” sau „galericulum”.

În urechi puneau cercei.

Dinții căutați a-i conserva, mestecând în gură rășină de Chio. Se întrebuițau deja din timpurile cele mai vechi și dinții falși. Așa vedem în legile celor XII table dispoziția, care spune, că morților trebuie iăsați dinții de aur.

Pentru păstrarea peliței de pe obraz, damele romane întrebuițau voalul și erau cunoscute chiar și umbrelele și evantaile de pene de păun sau de struț. Noaptea își acoperiau fața cu aluat de grâu muiat în lapte de măgărițe. Pielea se mai netețea cu pumice (un fel de piatră poroasă). Se întrebuițau și săpunuri fine, cosmeticuri și alifii negre pentru sprincene.

Alte podoabe mai erau legăturile de gât, lanțurile, brațelele, în forma de șearpe și inelele. De acestea s'au săpat foarte mult din pământ.

În casa vastalienilor din Pompei s'au găsit următoarele obiecte de toaletă: o oglindă rotundă de metal, ace de încatărâmat de aur, spelci (ace de păr) din os de elefant, un peptine, o cutie de alifii, vase de sticlă pentru cosmeticuri, sticlute pentru ape miro-sitoare, brațele de os de elefant, cercei, lanțuri, scobitoare de dinți, lingurițe de urechi și foarfeci.

Societatea este un spital, în care oamenii nu zac, dar gogesc și gem.

*

Bărbatul care țocărește maitare femeile, acela le iubește mai mult.

*

Prin forță fizică bărbatul e stăpânul femeii; iar ea prin forța morală e stăpâna lui.

Cornelia Emilian.

Moș Tapu.

— Baladă populară. —

Pe valea cu brusturii
Merg ficiorii săracii,
Încărcăți și înferecați
Și de bătaie gătați.
Cum merea,
Cum se ducea,
Moș Tapu în drum le ieseă,
Lacrimi din ochi imi stropia,
Și din gură le grăia:
„Dragii mei
Nepoții mei,
Duhul sfânt ve povățască,
Voia să vi se împlinească.”
Merea ficiorii, merea,
Numa unu rămănea,
Grenadir împărătesc,
Care zisu-i-o, i-o zis:
„Moșule, voinicule,
Multe 'n lume ai lucrat,
Dar de una ț-ai uitat,
Că azi nu te-ai îmbrăcat,
În mondur împărătesc,
În chepeneag cătănesc.
— „Hei nepoate nepoțel,
De-aș mai fi ca 'n vremea mea,
Înc'odat' m'aș îmbrăcă,
Înc'odat' m'aș aruncă,
După cum m'am aruncat
Când am venit.
Schilodit,
Și de picioare ciuntit:
Încă-odat' m'aș asvêrlî,
Cum odat' m'am asvêrlit,
Când pe pașa l-am țintit,
Pe la capu peptului,
Pe la dricu omului.”
Cum cătanele merea,
Moș Tapu imi lăcrămă,
Și pământu sărută,
Că nu-i pământ așa scump,
Ca acel und' te-ai născut,
Și mei așa prețuit,
Ca unde-ai copilărit.

Cul. de:

Theodor A. Bogdan
înv. în Bistrița.

Grupă de călăreți din Nădlac.

SALON.

De ce te temi, nu scapi.

E vechiul exemplul — de pe timpul filosofiei neoplatonice — că un om beat care merge în zigzaguri, măsurând drumul de larg, cade cu siguranță în groapa de care el vrea să se ferească. Dacă el a vedut de departe groapa și și-a fixat atențiunea asupra ei, își dă toată silința să meargă drept înainte pe partea stângă, ocolind groapa care e pe partea dreaptă a drumului. Și într'adevăr se ține bine, merge pe stânga, dar când e în dreptul groapei, el s'abate la dreapta țintă spre groapă și — cade în ea. Dacă n'ar fi vedut-o de mai înainte, poate n'ar fi căzut într'ensă; înse așa, atenția lui a fost fixată spre un loc și de ceea ce s'a temut, n'a putut scăpa.

Pe fixarea atențiunii este întemeiată și auto-sugestiunea, și nu e fabulă, că au murit oameni la ziua și ceasul, prezis de altul, mai ales de-o „vrăjitoare“. E destul să-ți fixeze cineva atențiunea, sau ênsuți tu să-ți-o fixezi, că ai să pați vr'un reu, ori chiar să mori, în cutare lună și în cutare zi, și dacă ești destul de sugestionat, ai să pați reul într'adevăr, și ai să mori de-a binele.

O pățanie de felul acesta vreau să ve povestesc acum. Am vedut-o eu cu ochii; și cu toate că nu e nu știu ce întâmplare deosebită, dar are haz și întărește adevărul că nu scapi de ce te temi.

Eram student în clasa a șesea a liceului. Printre noi aveam un coleg străin, nu din ținutul de unde eram toți ceilalți. Îl chemă Sever, și, pe semne, avea tată bogat, un avocat care învățase și pe la Paris. Sever eră ciocoiful clasei, îmbrăcat după modă, și duminică purta mănuși, iar noi toți copii de țeran și remași tot pe lângă haînele țărănești.

Pe Sever l-am poreclit dintru început Papá. Se înțelege, după obiceiul studentesc, toți aveam câte o poreclă, ba și câte două și trei, fel de fel de nume inventate și consacrate. Îar Sever a ajuns la porecla Papá prin obiceiul ce avea de-a numi pe tată-seu papá. Noi nu șciam până atunci minunea asta, și când l-am audiat întâiu zicând „papá“ l-am întrebat ce e aia. Când am înțeles că papá va să zică tată, ne-am uitat mirați unii la alții, iar când am priceput că așa zic boerii și că Sever al nostru zice cu toată serioșitatea lui tată-seu papá, am isbucnit în hohote de ne scutură risul mai reu decât frigurile. Și i-a ramas numele Papá și-l cicăliam cu porecla toată ziua, și-l siliam să ne zică Tatăl-nostru care este în ceruri, ca să vedem cum sună: „Papá al nostru care ești în ceruri“, și-i repetam de zeci de ori pe sub nas începutul simbolului credinței: „Cred într'unul Dumnezeu, Papá al tot-țiitorul“ și de mai la vale: „Și s'a suit la cer și șade de-adreapta la papá“.

De-ar fi fost căne, Sever ar fi turbat de atâta necaz ce-i făceam. Dar din fericire, omul e mai resistant decât cănele. În urmă ne-am plictisit și noi de porecla Papá și am prefăcut-o. Evoluția numelor eră de altfel, la noi o urmare firească. Papá a de-

venit Papalovsky, intrunind două idei. Anume, Sever se mutase în gazdă la un strungar polon, numit Comalowsky, un tip de om. Și așa Papá a luat terminația patronului seú, și porecla Papalovsky ne amintiá și de tata și de gazda lui Sever.

Numele Papalovsky suná în gura noastră mai românizat, Pápálsky.

Acum, erá la examene, prin iulie. Public mult în sală; profesorii toți, plus un comisar regal, ungur care nu vorbiá multe, și se uitá urit pe sub ochelari, iar vorbă românească șciea puțină. Ajunsesem la limba latină. Sever erá mai la sfêșit după alfabet.

Când i-a venit rândul, s'a ridicat, a deschis pe Cicero la pagina indicată de comisar — care mergea pe întâmplare, avea să traducă ori de unde cerea comisarul, nu numai din puținul pens cetit în clasă.

Sever a cetit limpede și afară de câțiva hămham a tradus frumos și fluent. A mai cetit o frasă, și alta și alta, și de-odată în mijlocul uneia s'a oprit brusc.

— Mai departe, mai departe, domnule Sever, zise profesorul, dar Sever nici nu rêsufliá. S'au uitat profesorii la el și-au așteptat să-i vie glasul. Și nu-i veniá. Se uitá în carte și mișcă sprâncenile. În urmă și-a ridicat și comisarul capul și s'a uitat la Sever; se vede că bănuia că Sever nu șciea să traducă vr'o formă mai grea. Să te miri înse, frasele erau usoare și mai ales unde se oprise el, urmau propozițiuni simple și cunoscute de ênsuși începătorii la latinește.

Ne-am mirat și noi, colegii lui, și nu-i înțelegeam înderetnicia. Profesorul se necăjise și bătea cu creionul în masă: „Ceteșce, domnule, odată!“ și apoi „haida, omule, ce e asta?“ De geaba.

Eú, mărturisesc, că nu înțelegeam nimic. Ca mine mulți dintre colegi. Unii înse dintre noi — după cum ne-au spus după ieșirea din clasă — au înțeles ceva, aveau o bănuială vagă de ce nu vrea Sever să cetească mai departe. Dar nici ei nu puteau crede. Pe ceilalți dintre noi nici nu ne tăia capul.

Bietul Sever! Se temea de un cuvânt din text, și de aceea tăcea. Dar în urmă, silit de ochii comisarului, și-a luat inima în dinți și a început cu foarte multă încordare să cetească rar — se vedea că se opintеше să scape de o vêltoare, s'o ocolească și respicá: *Senatus pápálsky rom...*

Ei, acum șciam! Erá frasa cu care începeau toate decisiunile senatului, obicinuita formulă *senatus populusque romanus* (senatul și poporul roman). Noi am rostit-o de multe ori, și n'am băgat de seamă nici odată asemănarea între „populusque“ și „pápálschi.“ Bietul Sever a observat-o, și acuma se temea că nu va rostii clar *populusque*, și s'a trudit să respice rar și corect, și a respicat-o tocmai cum nu voia!

Noi am chihotit pe la spatele lui; el roșu ca racul și cu boabe de sudoare pe obraz, abia ce-a rostit *rom*... și a audiat risetul, a închis cartea și a lăsat-o pe bancă, și-a țintit ochii fix pe tablă și acolo i-a ținut. N'a fost chip să mai scoți o vorbă din el. Comisarul, cel ce se uitá așa de urit pe sub ochelari, a întrebat pe profesori ce se pretrece aici; iar unul dintre ei, profesorul clasei noastre, nu știu ce i-o fi spus ce nu, că s'a liniștit comisarul.

Ce-a mai fost apoi, n'am la ce s'o povestesc. Sever e astăzi inginer, băiat vesel și bun. Când me

întâlnesc, rare ori, cu el, totdeauna ne aducem aminte ori eu, ori el, de întâmplarea cu Cicero la examen și ridem amândoi.

— Cum naiba o potrivești tu să-ți cetești tocmai numele, mă Severe?

— Știe Hantătarul! Și cât m'am trudit să ceteșesc corect și me trăgea par' că de sfoară să cad în groapă!

— Ia zi acum: senatus populusque.

— Acú zic și de o mie de ori și n'am să greșesc, dar atunci veți imi eră fixată atențiunea la primejdie și n'am putut scăpa de ea.

Iunie, 1902.

G. Coșbuc.

Concertul doamnei Vladaia în Beins.

În 28 iunie n. publicul din Beins, în număr destul de considerabil, a avut fericirea de a asista la concertul dat de dna Irena de Vladaia, primadonă de la opera din București, cu concursul domnișoarei Lucreția Mureșan și al dlui Gr. Savu, artist dramatic.

De când există orașelul nostru, primadonă atât de celebră și atât de superioară în arta musicală ca dna Vladaia n'a vedut; drept ce pe drept cuvânt sinceră mulțumită trebuie să aducem dnei Vladaia, că n'a pregetat a osteni până la noi.

Când prind condeiul să-ți fac o scurtă referadă, dle Vuican, sincer îți zic, că alta nu pot să-ți scriu decât: superb, superb și iar superb. Așa-e, pentru că concertul de sâmbătă mult — foarte mult ne-a încântat, ne-a pus în uimire și ne-a câștigat o suvenire neștearsă atât de dulce, înălțându-ne în sferile cele mai sublime ale artei. Dna Vladaia, artistă de prima forță, cu dulceața, puterea și nuanțarea vocii sale a produs un entuziasm ce nu se poate descrie. Toate piesele au fost acoperite de cele mai calde și entusiastice ovațiuni și aplause.

Acompaniamentul pe pian l-a ținut cu multă pricepere și cu deseversit succes dsoara Lucreția Mureșan, elevă absolventă de conservator. Dsoara L. Mureșan, atât piesele clasice prestate de dna Vladaia, cât și o piesă solo de Mendelsohn le-a cântat la pian cu o adevărată virtuozitate. Ușorătatea cu care trecea drăgălașa pianistă peste cele mai mari greutăți tehnice, arată un adevărat talent musical, o rară dexteritate. A cântat la pian cu acel adevărat simț, cu acea înflăcărată insufletire, care e în deplină consonanță cu ideile autorului pe cari le exprimă în opul seui.

Dl Gr. Savu, artist dramatic, a declamat mai multe piese de Eminescu, Coșbuc și Speranță; ca un artist voinic a declamat aci serios, aci comic, aci lin, aci jalnic și pătundător, mai apoi atât de puternic cu foc și durere, încât îți pătrundea inima. Toate cuvintele îi erau îmbrăcate într'o nuanță patetică de par că erau smulse din inima lui.

Concertul dnei Vladaia a fost pentru noi un eveniment musical, care ne-a lăsat impresiuni neșterse și dulci suveniruri. O felicităm din inimă, asemenea și pe escelenta pianistă care a ținut acompaniamentul.

Senex.

T o l s t o i.

Marele scriitor rus, contele Leo Tolstoi, care cu romanurile și dramele sale a dezvoltat cele mai liberale idei, pentru cari a fost escomunicat și disgratiat, se află de câțva timp greu bolnav. Revenind de altădată la activitatea lui, deocamdată îi publicăm portretul în nr. acesta.

LITERATURĂ.

România la expoziția universală din Paris.

Am primit zilele trecute de la București un mare și frumos volum, intitulat: „Raport general asupra participării României la expoziția universală din Paris“ (1900) de Dimitrie C. Ollanescu comisar general. O importantă lucrare aceasta, care relatând despre participarea României la acea expoziție, ne schițează totodată starea culturală-economică a României. Autorul, distinsul membru al Academiei Române, s'a achitat escelent de însărcinarea ce a primit. Cu o sirguintă minuțioasă studiază progresul țării pe toate terenele și ni-l presintă ca într'o oglindă fidelă. Întâi face o introducere istorică, vorbind despre expozițiile străine și schițându-le istoricul, constată că expozițiile sunt de origine relativ modernă, ele au fost instituite mai întâi în Franța în veacul XVIII. Apoi trece la expozițiile române. În România la 1863 s'a decretat primul regulament pentru întocmire de expoziții agricole. Pentru prima-oraă a luat parte la expoziția universală din Paris la 1867. Atunci România n'avea decât 74 kilometri de drum de fer de la București la Giurgiu, iar în industrie foarte puține și neînsemnate lucruri putea produce. Aceasta expoziție, puțin cam primitivă, nu prea fu băgată în seamă. A costat 592.262 franci. După șese ani, la expoziția universală din Viena România se prezentă într'un cadru mai restrins, impresiunea fu înse mult mai mare și succesul mai pronunțat. A costat 331.092 fr. 86 centime. La expoziția universală din 1878 la Paris, România, din cauza războiului cu Turcia n'a luat parte, nici la cea din 1889, pentru cea din 1900 înse primă invitațiunea. Comisar general a fost numit întâi dl P. Poni, care, schimbându-se guvernul, își dete dimisiunea și a fost numit dl D. C. Ollanescu, care a condus apoi organizarea expoziției române, deschisă în 5/18 maiu 1900, cu mare festivitate. A vizitat-o și președintele republicei. Succesul ce a obținut România la încheierea expoziției a fost foarte îmbucurător: i s'au acordat 1066 de recompense, dintre care 45 mari premii, 224 medalii de aur, 354 de argint, 314 de bronz și 119 mențiuni onorabile. Raportul descrie amănunțit aranjarea expoziției române. România a ocupat 2955 metri patrați și a expus produsele sale în 12 locuri deosebite, având pentru fiecare grupare instalațiuni independente, toate în stilul și caracterul general românesc. Cheltuelile s'au urcat la 1.950.000 lei. Apoi raportul ne ofere o largă privire asupra stării actuale economice, comerciale, industriale, intelectuale a României; schițează mișcarea pe toate terenele și face comparațiuni cu ceea din alte țări. O lectură foarte interesantă și instructivă, a cărei valoare astfel se nalță mai pe sus de nivelul unui obicuinuit raport de asemenea natură. Mai relevăm, că pe timpul expoziției nu s'a lăsat să treacă ocazie

prielnică, pentru a face, fie prin ziare, fie prin reviste și alte publicațiuni, studii, cercetări, descrițiuni și analize, asupra multora dintre cele mai însemnate subiecte ce are România. În fine notăm că în text sânt intercalate multe ilustrațiuni frumoase, cari înfățișează diverse edificii, grupe și obiecte ale expoziției române. Volumul este tipărit elegant la Socec în București.

Ședința plenară a secțiunilor Asociațiunii din Sibii. Dl. Alesandru Mocsonyi, președintele Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, a convocat ședința plenară a secțiunilor științifice-literare ale Asociațiunii pe zilele de 13 și 14 iulie st. n. la orele 10 înainte de miezăzi în sala festivă a internatului Asociațiunii din Sibii. Totodată secretariatul Asociațiunii comunică, drept informațiune pentru membrii secțiunilor, propunerile secțiunii literare privitoare la uniformizarea ortografiei și la îndreptarea limbei literare la noi în țară.

Isus Christos cu cuvintele sfinteii scripturii. Dl. dr. Petru Barbu, profesor în Caransebeș, considerând că Sfânta Scriptură edată de biserica noastră a devenit foarte rară și scumpă și fiind că momentele vieții lui Isus în sfânta scriptură sânt înșirate în mod fragmentar, la singuraticii evangheliști chiar necomplet și necronologic, încât mulțimea nief cu sfânta scriptură în mână nu-și poate forma o idee clară despre viața lui Isus, — înștiințează publicul că voeșce să publice o lucrare iatitulată: „Isus Christos — cu cuvintele Sfinteii scripturii“. Pentru a putea suportă spesele de tipar, face apel la toți câți sprijinesc respândirea lecturii folositoare în poporul nostru, să-î dea ajutor prin abonamente. Prețul de abonament este de două coroane.

Revista tinerimei universitare române. Un grup al tinerimei universitare române din Budapesta a scos acolo la 1 iulie st. n. o revistă literară menită să fie organul tinerimei noastre universitare, precum aș astfel de publicațiune și maghiarii, ba și sașii. Titlul noului organ de publicitate este „Luceafărul“, apare de două ori pe lnnă și costă pe an 10 coroane. Redactor-șef dl. Al. Ciura, unul din tinerii nostri colaboratori. Salutăm cu bucurie întreprinderea tinerimei, care se presintă în condițiuni vrednice de laudă și îi dorim succes.

Biblioteca populară a Asociațiunii. Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român a început în anii trecuți să publice o bibliotecă populară. Din aceasta publicațiune a apărut acum broșura a treia intitulată: „Despre cărțile funduare și întabulări. Îndreptar lucrat la înțelesul și pe seama poporului român de la sate“ de dr. Valer Moldovan. Prețul 30 fileri.

Carte de școală. A apărut în editura librăriei Ciurcu din Brașov: „A treia carte de cetire pentru copiii și copilele din anul al 3-lea și al 4-lea de școală, întocmită de mai mulți prieteni ai școalei. Ediția II-a revădută.“ Prețul 1 coroană și 30 fileri.

MUSICĂ.

Dna Irena de Vladaia la Arad. După concertul reușit de la Beinș, doamna Irena de Vladaia s'a dus la Arad, unde va da un concert duminică în 6 iulie n. în sala otelului „Crucea Albă“. Sântem convinși că publicul românesc din Arad și din împregiurime,

numeros și cult, va usă și de privilegiul acesta să probeze că este la înălțimea reputațiunii sale bune și va sprigini cu cea mai mare căldură debutul unei artiste române de prima calitate. Din Arad dna Vladaia va merge la Timișoara, Lugoj, de unde se va întoarce la Sibii ca să dea și acolo un concert.

Matineu musical în Brașov. Reuniunea română de gimnastică și cântări din Brașov a dat duminică în 16/29 iunie un matineu musical, în sala festivă a gimnasiului român, în favorul tinerului violinist Aurel Nemeș de Alamor, elev al conservatorului musical din Viena, cu concursul mai multor membrii ai Reuniunii, cu următoarea programă: 1. Ch. de Berior: Concert pentru violină, op. 104 (a-moll) dl. A. Nemeș. 2. Ed. Grig: Sonată pentru piano (e-moll), dra Leonora Dima. 3. a, I. Raff: Cavatina, op. 85, nr. 3. b, G. Eberhardt: Mazurka, op. 76, nr. 1, dl. A. Nemeș. 4. Două cântări pentru voce și piano: a, Ed. Grig: Princesa, baladă. b, A. Rubinstein: Es blinkt der Thau, dra M. Baiulescu. 5. L. v. Beethoven: Romanze, op. 50 (F-dur), dl. A. Nemeș. 6. Două cântece pentru voce și piano: a, G. Dima: Eü simt a ta suflare. b, F. Schubert: Posta, dra Hareti Nemeș. 7. a, G. A. Dinicu: Între brați; b, D. Alard: Brindisi-Valse, dl. A. Nemeș. Acompaniare: Dna și dl. G. Dima.

Concert în Sebeșul-săsesc. Inteligența română din Sebeșul-săsesc va aranjă la 29 iunie v. (12 iulie n.) ziua de Sân-Petru, concert cu concursul unui grup de elevi din seminariul Andreian, în pavilionul nou al Casinei române. Se vor cântă coruri de Hummel, Dima, T. Popovici, Attenhoffer și în fine „Cisla“ de C. G. Porumbescu. O parte din venitul curat e destinat pentru Reuniunea meseriașilor români Andreiana din Sebeșul-săsesc.

PICTURĂ.

Un nou tablou al pictorului Bran. În expoziția artistică ce s'a deschis în curând la București în palatul Ateneului, pictorul originar selăgean dl. Nicolae Bran are un nou tablou. Acesta represintă o scenă din procesul complotului bulgăresc la curtea eu jurați în București. Tabloul poartă inscripția: „Proces la jurați“.

O nouă expoziție de pictură în București. Duminica trecută, 16/29 iunie, s'a inaugurat la București atelierul și expoziția de pictură a fecundului și mult talentatului artist dl. I. Marinescu-Vălsan. Atelierul și expoziția sânt instalate în strada Cazarnei nr. 89.

SCULPTURĂ.

Statua lui I. C. Brătianu care se va ridică în București, va fi una din cele mai frumoase statue, atât prin arta cu care a fost lucrată, cât și prin mărimea ei colosală. Statua are o înălțime de 14 metri. Lângă statuă stă o femeie, care simbolizează România. Ea ține în mână un drapel. Ceva mai sus se vede un dorobanț, căruia I. C. Brătianu îi arată cu mâna drapelul din mâna „României“. Piedestalul de giur împregiur e ornat cu bas-reliefuri, iar în cele patru colțuri figurează alte patru statuete, simbolisând virtuțile. Această statue e opera sculptorului Dubuis din Paris.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Promoțiuni. Dnii *Alexandru Pop* de Băsești din Sălagiu, *Teodor Pop* de la Arad, *Ludovic Csato* din Blaș, *Tiberiu Bredicean* din Lugoj au fost promovați în săptămâna trecută doctori în drepturi la universitatea din Cluș. Tot atunci dl *Cajus Bredicean* a fost promovat doctor în drepturi la universitatea din Viena. Acești doi din urmă sunt fiii dlui Coriolan Bredicean, cunoscutul nostru fruntaș din Lugoj. Tot la universitatea din Cluș au fost promovați doctori în drept dnii: *George Anca*, *Aurel Nilvan* și *Iulian Pop*. La universitatea din Budapesta au fost promovați doctori în științele medicale, dnii *Roman Rudnean* și *Victor Fodor*.

Noù secretar consistorial în Sibliu. Dl dr. *George Proca*, profesor de teologie în Sibiiu, a fost ales secretar consistorial arhidieceșan, în locul dlui dr. *Elie Cristea*, ales asesor în senatul bisericesc.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. *Ioan Ciordaș* și dșoara *Viora Ignat* s'au cununat la 30 iunie n. în Beinș. — Dl dr. *Petru Bandu*, învățător în Obad și dșoara *Cornelia Gava* s'au logodit în Moldova-nouă.

Șcirî personale. Dl *Georgie Ciat*, jude la tribunalul reg. din Deva, după un serviciu de 42 ani, a trecut la pensie. — Dl cav. *Ignatie de Iacobici*, colonel la regimentul de infanterie nr. 50 din Brașov, a fost trecut la propria-i cerere, în pensie.

Reuniunea femeilor române din Sibliu se va întruni în adunare generală în 6 iulie n., la orele 11 din zi, în localul Casinei române, sub presiudiul dnei *Maria Cosma*, secretar dr. *Beu*.

O nouă confiscare la Sibliu. Cetim în „Tribuna”, că judele de instrucție și procurorul tribunalului din Sibliu, însoțiți de un practicant și de forța brachială corespunzătoare, au făcut perchisiție domiciliară în redacția numitului ziar, spre a confiscă broșurica „Dar de Paști, pentru cetitorii Foii Popului”, un premiu care s'a alăturat ca suplement la nr. de Paști al acelei foi și care începe cu biografia lui *Ioan Buteanu* scrisă de *Victor Lazar*. Directorul ziarului, dl *Silvestru Moldovan* a declarat că broșura aceea s'a tipărit numai pentru abonații și le-a predat patru exemplare ce au ramas de prisos. S'a cerut apoi și toate adresele abonaților foii, ca să se pornească în întreagă țara goană contra cărții. Frumoasă perspectivă pentru publicul cetitor.

Închis pentru cununa dusă pe mormântul lui Iancu. Dl *George Novacovici*, fost student în drept la universitatea din Cluș, condamnat la doue luni de închisoare și 200 coroane amendă, pentru că a dus o cunună pe mormântul lui *Iancu* în Tebea, își va începe pedeapsa în Seghedin mâne în 5 iunie n.

Apărătorul în procesul Cărții de Aur. Aflăm din „Telegraful Român”, că distinsul nostru avocat din Lugoj dl *Coriolan Brediceanu* a primit să fie apărătorul dlui *T. V. Păcățian*, în procesul care i s'a intentat pentru „Cartea de Aur”.

Distincțiunea celor trei frați Mircea la București. Cei trei frați *Mircea*, originari din Cața în Transilvania, cari s'au stabilit la București, unde dirigează marele stabiliment „Carul cu bere”, au fost distinși

toți de regele *Carol*. Dl *Ignatie Mircea*, licențiat în drept a fost înaintat de 10 maii la gradul de locotenent în rezervă, *Victor Mircea* a fost decorat cu „Coroana serviciului credincios”, pe când dl *Nic. Mircea* poartă de mai înainte insigniile ordului „Coroana României”.

Aù murit: *Zacharia Antinescu*, fost profesor în Ploești, un bărbat foarte devotat cauzei și culturii naționale, la 10/23 iunie, în etate de 74 ani; — *Ioan Popovici*, paroc gr. or. în Aciliu, protopopiatul Seliștei, la 8/21 iunie, în etate de 52 ani, lăsându-și averea pentru scopuri bisericești și școlare; — *Maria Flitter n. Chendi*, soția preotului gr. or. *Moise Flitter* din Saroș, la 26 iunie, în etate de 19 ani; — *Ioan Faur*, candidat de avocat, în Pâncota, la 27 iunie, în etate de 34 ani.

Abonament nou la „Familia”.

Încheiându-se cu nr. viitor semestrul ianuarie—iunie și treiluniul aprilie—iunie, rugăm pe toți aceia ale căror abonamente expiră să binevoiască a le înnoi de timpuriu.

Totodată rugăm pe aceia cari încă nu ș-au achitat abonamentul pentru trecut, să-l refuiască în curând, ca să nu fim siliți a întrerupe expedierea revistei la adresa lor.

Cei ce nu vor să se aboneze, să refuze primirea; iar cei ce o primesc, răspundă abonamentul regulat înainte, căci numai așa putem susține întreținerea noastră.

Condițiile de abonament rămân tot cele de până acuma. Editura „Familiei”.

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 14/296b.)

A V I S.

Domnii proprietari ai acțiilor nr. 187., 188., 878., 879., 880., 930., 1162., 1189., 1190., 1205., 1206., 1746., 2286., 2381., 2415., 2477., 2521., 2522., 2507., 2508., 2509., 2510., 2511., 2512., 2513., 2514., 2515., 2516., 2932., 2933., 2934., 2935., 2936., 2937., 2938., 2939., 2940. și 2941. subscribe la înstitntul de credit și economii Bihoreana societate pe acții în Oradea-Mare sunt rugați conform dispoziției §-lui 10. din statutele înstitntului, ca cel mult până în **1 Septembrie 1902.** să plătească ratele restante, căci la cas contrar înstitntul va fi necesitat a anulă acțiunile susținrate.

Oradea-Mare din ședința direcțiunii ținută la 11 iunie 1902.

DIRECȚIUNEA

institntului de credit și economii Bihoreana societate pe acții în Oradea-Mare.